

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1986

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΥΠΙΑΝΗ

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΝ «Υ1»

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΜΠΙΑ

Κύριε Πρόεδρε,

Κατὰ τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν μου θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν ἔντονον καὶ ἀξιόλογον δρᾶσιν τοῦ ὑποβρυχίου ΚΑΤΣΩΝΗΣ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἡρωϊκὸν τέλος του.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ ἕξ ὑποβρύχια τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸν Ἑλληνικὸν στολίσκον ὑποβρυχίων, ὅταν ἡ Ἑλλάς ὑπέστη τὸ 1940 τὴν ἀπρόκλητον Ἰταλικὴν ἐπίθεσιν, καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπωλέσθησαν εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας τὰ τέσσερα, δηλαδὴ ἐσημειώθη ποσοστὸν ἀπωλειῶν πάρα πολὺ ὑψηλόν, 66% !

Ἐνέχει ἀφ' ἑτέρου ἰδιαιτέραν σημασίαν τὸ γεγονός ὅτι τὰ ὑποβρύχια ἐβυθίσθησαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιθετικῶν περιπολιῶν.

Αἱ ἀπώλειαι ὅμως αὐταὶ μαζὶ μὲ τὰς μεγάλας ἀπωλείας εἰς ἄνδρας — ἀναφέρω ἐνταῦθα ὅτι ἐφονεύθησαν τότε οἱ μισοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ τρίτον τῶν πληρωμάτων των — ἐπέσυραν τὸν θαυμασμόν καὶ τὸν σεβασμὸν Ἑλλήνων καὶ Συμμάχων καὶ ἐδημιούργησαν τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν τοῦ νέου ὄπλου τῶν ὑποβρυχίων μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχουσιν θέσιν καταλαμβάνει ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ.

Εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἀναπτύξω πρὸ δεκαπενθημέρου ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὴν πολεμικὴν δρᾶσιν δύο ἐκ τῶν ὑποβρυχίων μας: Τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ καὶ τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ.

Σήμερον θὰ ἀναπτύξω τὴν ἀξιόλογον πολεμικὴν δρᾶσιν καὶ τὸ ἡρωϊκὸν τέλος τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ.

Ἐποβρυχίου ΚΑΤΣΩΝΗΣ. Πρωτόθετος ἀριθμὸς —Υ1—.

Κυβερνήτης: ἀντιπλοίαρχος Βασίλειος Λάσκος.

Ἵπαρχος: ὑποπλοίαρχος Ἡλίας Τσουκαλάς.

Ἀξιωματικοί: ὑποπλοίαρχοι Μυκόνιος καὶ Τρουπάκης.

Σημαιοφόροι: Λαμπρινούδης, ἔγγονός τοῦ ναυάρχου Κουντουριώτη, Ξένος καὶ Καβαλοῦδης.

Σύνδεσμος μετὰ τὸν Ἕγγλον ναύαρχον, Ἕγγλος ὑποπλοίαρχος Horgan.

Ἡ μοῖρα ἠθέλησεν ὥστε τὰ δύο ὀνόματα, ΚΑΤΣΩΝΗΣ καὶ ΛΑΣΚΟΣ, νὰ μείνουν ἀρρήκτως συνδεδεμένα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

Δὲν νοεῖται ΚΑΤΣΩΝΗΣ χωρὶς νὰ σκεφθῆ κανεὶς τὸν Λάσκον καὶ δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Λάσκος χωρὶς νὰ τὸ συνδέσῃ μετὰ τὸ ὑποβρύχιον ΚΑΤΣΩΝΗΣ.

Θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς παρουσιάσω τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ εἶχε καλὴν δραῖωσιν ἤδη κατὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἑλληνοῦταλικοῦ πολέμου τοῦ 1940.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ εἶχε μεγάλην ἡλικίαν. Εἶχε ναυπηγηθῆ πρὸ 17 ἐτῶν καὶ εἶχε ὑπερβῆ κατὰ 7 ἔτη τὸν ὑπηρεσιακὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἐνὸς ὑποβρυχίου.

Ὅταν τὸ Πολεμικὸν Ναυτικὸν ἐξεπατρίσθη διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων, τὸ ὕλικόν τοῦ Κατσώνη παρουσίαζε λόγῳ τῆς μεγάλης ἡλικίας του καὶ τοῦ ἐντόνου τῆς δράσεώς του, βαρεῖαν κόπωση καὶ τόσην, ὥστε νὰ ἔχουν δημιουργηθῆ ἀπαισιόδοξοι προοπτικαὶ ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα ἐπισκευῆς του.

Αἱ ἀποκαρδιωτικαὶ προβλέψεις διὰ τὴν τύχην τοῦ πλοίου ὠφείλοντο κυρίως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀνταλλακτικῶν τὰ ὁποῖα ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῶν, οὔτε εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἀποθήκας, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς, καὶ τοῦτο διότι εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἡ κατὰ μάζας παραγωγή τοῦ πολεμικοῦ ὕλικου τῶν Συμμάχων δι' ὅλους τοὺς τύπους πλοίων, ἐπιφανείας καὶ ὑποβρυχίων, καὶ συνεπῶς δὲν ὑπῆρχε δυνατότης κατασκευῆς ἀπὸ οἰονδήποτε συμμαχικὸν ἐργοστάσιον νέων ἀνταλλακτικῶν διὰ τὸν ΚΑΤΣΩΝΗΝ πὸν ἦτο Γαλλικῆς κατασκευῆς.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ παρουσίαζε πολλὰς ἐλλείψεις καὶ σοβαρὰς βλάβας, ἡ ἐπισκευὴ τῶν ὁποίων ἐθεωρεῖτο, ὡς ἀνέφερα προηγουμένως λόγῳ ἀνυπαρξίας ἀνταλλακτικῶν, προβληματικῆ.

Ἡ κατάστασις ἦτο τόσο σοβαρὰ, ὥστε πρὸς στιγμὴν νὰ ἐξετασθῆ παρὰ τῶν ἀρμοδίων ὡς ριζικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος, ἡ θέσις τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ εἰς παροπισμὸν καὶ ἡ διάλυσίς του, μετὰ σκοπὸν νὰ χρησιμοποιηθῆ τὸ ὕλικόν του ὡς ἀνταλλακτικὸν διὰ τὰ ἄλλα ὑποβρύχια.

Ἡ προθυμία ὁμως καὶ αἱ διαβεβαιώσεις τῶν Ἑλλήνων μηχανικῶν καὶ τεχνιτῶν, τῶν κατελθόντων εἰς Μέσην Ἀνατολήν, περὶ τοῦ ἐφικτοῦ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ πλοίου, ἔπεισε τοὺς ἀρμοδίους νὰ ἀποφασίσουν τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ.

Ἡ κακή κατάσταση τοῦ πλοίου ἀπήτησε μακροχρόνιους ἐπισκευὰς καὶ μεγάλας προσπάθειας.

Καὶ δὲν ἔφθαναν εἰς τὸν ΚΑΤΣΩΝΗΝ μόνον αἱ δυσκολίαι πρὸς ἀνέφερα, ἀλλὰ ὑπῆρξαν καὶ αἱ ἀτυχίαι, διότι τοῦ συνέβη δυστυχῶς περὶ τὸ τέλος τῶν ἐπισκευῶν, νὰ ὑποστῇ καὶ ἓνα ἀτύχημα πρὸς παρ' ὀλίγον νὰ ἀπεδεικνύετο μοιραῖον. Καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὴν στιγμήν πρὸς ἐπὶ τέλους μετὰ τόσους κόπους καὶ προσπάθειας τὸ πλοῖον ἀπέπλεεν, ἀκριβῶς τὴν ὥραν ἐκείνην συνεπεῖα ἀνθρωπίνου σφάλματος, τὸ ὑποβρύχιον ἐβυθίσθη ἐντὸς τοῦ λιμένος τοῦ Πόρτ Σάϊδ!

Μετὰ συντόνους προσπάθειας ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ κατωρθώθη νὰ ἀνελκυσθῇ ἀθημερὸν καὶ τὴν 23ην Ἰουλίου 1942 ἐρμολυκῆθη εἰς τὴν Ἰσμαηλίαν ὅπου ὑπεβλήθη εἰς γενικὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἐπισκευὴν ὑπὸ τῶν ἐργοστασίων τῆς ἐταιρείας τῆς Διῶρυγος, μὲ τὴν συνδρομὴν καὶ τμήματος Ἑλλήνων τεχνιτῶν τοῦ πλωτοῦ Συνεργείου μας, τοῦ Ἡφαίστου.

Αἱ ἐργασίαι αὐταὶ ἀπήτησαν χρόνον πολὺν, μὲ συνέπειαν νὰ ἀχρηστευθῇ τὸ πλοῖον μέχρι τέλους Ἰανουαρίου 1943.

Ὅταν τέλος ἐπερατώθησαν αἱ ἐπισκευαί, ἐτοποθετήθη ὡς κυβερνήτης ὁ ἀντιπλοίαρχος Βασίλειος Λάσκος ὑπὸ τὸν ὁποῖον τὸ πλοῖον ἐξετέλεσε τὸ Working up, τὴν πλήρη πολεμικὴν του προπαρασκευὴν δηλαδὴ καὶ σειρὰν ἀσκήσεων. Μετὰ τὸ πέρας τούτων κατέπλευσεν εἰς Βηρυττὸν ὅπου τότε εὕρισκετο ἡ βάση τῶν Ἑλληνικῶν ὑποβρυχίων.

Αὐτὸς ἦτο ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ.

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, ἡ κατάσταση τοῦ δὲν εὕρισκετο εἰς ζηλευτὸν ἐπίπεδον. Ἀλλὰ ὅπως λέγουν καὶ οἱ Γάλλοι: *À la guerre comme à la guerre.*

Καὶ τώρα ὁ Βασίλειος Λάσκος.

Τὸν ἐγνώριζα πολὺ καλά. Εἶχα τὸ προνόμιον νὰ εἶμαι φίλος του. Ἐπρόκειτο περὶ ἐξαιρέτου ἀξιωματικοῦ καὶ λαμπροῦ συναδέλφου. Τύπος ὀρμητικὸς, θουελλώδης, γενναῖος ὑπὲρ πᾶν ὄριον, πρὸς συχνὰ ἐξέπληττεν. Ἦτο ὁ πλέον ἄτρομος ἄνθρωπος πρὸς ἐγνώρισσα εἰς τὴν ζωὴν μου. Ἦτο παροιμιῶδες τὸ θάρρος τῆς γνώμης του.

Ἦσθάνετο ὑπερήφανος ὅταν οἱ Ἄγγλοι ναυτικοὶ τοῦ ἔλεγαν ὅτι ἦτο ὁ πρεσβύτερος κυβερνήτης ὅλων τῶν συμμαχικῶν ὑποβρυχίων.

Τὸν εἶδα διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1943, ὅταν οἱ συμμαχικοὶ στόλοι προπαρασκευάζοντο διὰ τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Σικελίαν.

Εὐρέθησαν τότε τὰ πλοῖα μας εἰς τὸ Πόρτ-Σάϊδ. Σηνητήθημεν καὶ συνεζητήσαμεν ἓνα μεσημέρι διὰ μακρῶν.

Εἶπαμε τὰ τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνδοελληνικὰ καὶ τὰ ἐνδοναυτικά.

Ἐπεδοκίμαζεν ἐντόνως ἐκείνους πού ἐζοῦσαν τὸν πόλεμον ἀσφαλεῖς κάτω ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Καΐρου καὶ πού μὲ τὸ μόνον πού ἤσχο-
λοῦντο ἦτο ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ στεῖρα κριτικὴ ἐκείνων πού ἐπολεμοῦσαν εἰς τὰ πλοῖα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἀπονεύσει εἰς τὸν Λάσκον, διὰ
μῖαν σημαντικὴν πολεμικὴν του ἐπιτυχίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἀναφέρω βραδύτερον,
τὸ πολεμικὸν παράσημον τοῦ Τάγματος τῶν Διακεκριμένων Ὑπηρεσιῶν, τὸ περι-
φημον D.S.O. Ἔως τότε οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἀπονεύσει τὸ D.S.O. μόνον εἰς τὸν κυβερ-
νήτην τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Βασίλισσα Ὀλγα», τὸν ἔνδοξον ἀντιπλοίαρχον Μπλέσσαν.

Μοῦ ἐξέφρασε τότε τὸ πικρὸν παράπονον ὅτι οἱ ἀρμόδιοι τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ἀρχηγείου Στόλου δὲν εἶχαν ἀκόμη κοινοποιήσει εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ
ὑπηρεσίας, ὡς συνέβαινε πάντοτε εἰς παρομοίας περιστάσεις, τὴν παρασημοφορίαν
τοῦ Λάσκου παρὰ τοῦ Βρετανικοῦ Ναυαρχείου. Τὸν εἶχε πειράξει, καὶ φυσικὰ
πολὺ δικαίως, αὐτὴ ἡ μικρότης.

Τὸ μόνον πού ἐπεδίωκεν ὁ Λάσκος εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν ἦτο νὰ πολεμᾷ.
Δὲν ἐσκέπτετο τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν
τὸν συνώδευσα μὲ τὴν βενζινάκατόν μου εἰς τὸ πλοῖον του, αἱ τελευταῖαι λέξεις
του ἦσαν:

Δουλειά, Γιάννη, δουλειά!

Δὲν τὸν ἐπανεῖδα πλέον.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἀπέπλευσε διὰ τὴν πρώτην περιπολίαν του περὶ τὰ τέλη
Μαρτίου 1943. Αἱ διαταγαὶ του καθώριζαν τὴν περιοχὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς πε-
ριπολίας καὶ τοῦ ἀνέθεταν ἐπὶ πλέον τὴν ἐκτέλεσιν εἰδικῆς στρατιωτικῆς ἀποστο-
λῆς, συνισταμένης εἰς τὴν ἀποβίβασιν παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Πόρτο Φωκιανοῦ δύο
πρακτόρων μὲ τὰ ὄπλα των.

Μετὰ ἐπισταμένην ἐξέτασιν τῶν ἀκτῶν συνετελέσθη αἰσιῶς ἡ ἀποβίβασις
αὐτῶν εἰς τὴν Ἀκρὰν Γέρακα.

Τὴν ἐπομένην ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ συνήντησε Ἑλληνικὰ ἱστιοφόρα πού μετέ-
φεραν λάδι καὶ τροφίμα διὰ τὰ συσσίτια τῶν Ἀθηνῶν.

Τὰ ἄφησε ἀμέσως ἐλευθέρω, ἀφοῦ ἐδέχθη τὴν προσφορὰν ἐνὸς νεαροῦ, ὀνό-
ματι Μητσιάλη, ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ὁ ὁποῖος παρεκάλει γονυ-
κλινῆς τὸν Λάσκον νὰ τὸν πάρῃ ὡς ἐθελοντήν.

Ὁ Λάσκος τὸν ἐκράτησε καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ ἔδωσε τὸ προσωνόμιον «τὸ
λάφυρο».

Ὁ νέος ἔδωσε εἰς τὸν Λάσκον τὴν σημαντικὴν πληροφορίαν ὅτι ἐντὸς τῆς
ἡμέρας ἀνεμένετο εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γυθείου μία μεγάλη γερμανικὴ ναρκοθέτις.

Εὐθὺς ὁ Κατσώνης ἐπλευσε πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ τὸ μεσημέρι εἶχε φθάσει καὶ περιεπόλει ἐν καταδύσει ἔξω τοῦ Γύθειου.

Ἡ ἀναφερθεῖσα ναρκοθέτις δὲν εὐρίσκετο ἐντὸς τοῦ λιμένος. Παραβεβλημένον ὁμῶς ἐσωτερικῶς τοῦ λιμενοβραχίονος εὐρίσκετο ἓνα μεγάλο ἱστιοφόρον 400 τόννων ποὺ ἔφερε Ἰταλικὴν σημαίαν.

Ὁ Λάσκος ἐμελέτα τὸν τρόπον ἐπιθέσεως ποὺ θὰ ἠκολούθει κατὰ τοῦ ἱστιοφόρου πλέον, ὅταν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λυκόφωτος ἢ γερμανικὴ ναρκοθέτις, καλῶς καμουφλαρισμένη καὶ πλέουσα παρὰ τὴν ἀκτὴν, διωλίσθησε καὶ παρέβαλε εἰς τὸν λιμενοβραχίονα, πρὸς μεγάλην ἀπογοήτευσιν τοῦ κυβερνήτου, διότι εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο αὐτὴ ἦτο ἀπρόσβλητος.

Παρηκολουθοῦντο διὰ τοῦ περισκοπίου τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν λιμένα ὅταν μία παρατήρησις τοῦ ὑπάρχοντος, τοῦ Τσουκαλά, ἀπεκάλυψε ὅτι ἡ ναρκοθέτις εἶχε μεθορμίσει ἐν τῷ μεταξὺ καὶ εἶχε προμνοδετήσει καθέτως πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ στομίου τοῦ λιμένος, ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν ποὺ εἶχε περιγράψει εἰς τὸν Λάσκον ὁ ἐθελοντὴς Μητσιάλης.

Ὁ κυβερνήτης ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐπιτεθῇ. Ἐν καταδύσει καὶ βολλίζον συνεχῶς λόγῳ τῶν ρηχῶν νερῶν τῆς περιοχῆς, ἔλαβε τέλος τὴν κατάλληλον θέσιν ἐπιθέσεως.

Τὴν 20.30 νυκτερινὴν ἐξεσφενδόνισε τρεῖς τορπίλλας. Ἠκούσθησαν δύο ἰσχυραὶ ἐκρήξεις. Ὁ κυβερνήτης, διὰ λόγους ἀσφαλείας, ἔλαβε ἀμέσως βάθος καὶ ἀπεμακρύνθη τῆς περιοχῆς.

Μὲ τὸ περισκόπιον ἀντελήφθησαν ἰσχυρὰν λάμψιν ποὺ ἐφώτισεν ὅλον τὸ Γύθειον καὶ εὐθὺς κατόπιν πυκνὸν μαῦρον καπνὸν νὰ καλύπτῃ τὴν περιοχὴν.

Εἶχαν ἐπιτύχει νὰ καταστρέφουν τὴν γερμανικὴν ναρκοθέτιδα.

Μετά τινας ἡμέρας τὸ ἀγγλικὸν δελτίον πληροφοριῶν ἀνήγγειλεν ὡς ἐξῆς τὴν σπουδαίαν πολεμικὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Λάσκου:

«Τὴν 2αν Ἀπριλίου συμμαχικὸν ὑποβρύχιον ἔβαλε τορπίλλην ἐναντίον πλοίου τοῦ Ἄξονος εἰς τὸ Γύθειον, τὸ ὁποῖον ἔφερε τορπίλλας καὶ βόμβας βυθοῦ. Ἡ τορπίλλη ἐξερράγη εἰς τὸ κρηπίδωμα καὶ ἀνετίναξε δύο πλοιάρια μὲ πυρομαχικά. Ἡ δύναμις τῆς ἐκρήξεως προεκάλεσε τὴν βύθισιν τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος φόνον 20 Ἰταλῶν στρατιωτῶν.

Τὰ ἐπάκτια πυροβόλα ἤνοιξαν πῦρ.

Οἱ Ἰταλοὶ ἐπανικοβλήθησαν».

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν εἰς τὸ Γύθειον ἐσυνέχισε τὴν περιπολίαν του καὶ τὴν 5ην Ἀπριλίου εὐρίσκετο ἔξω τῆς Κύθου. Ὁ καιρὸς ἦτο κακός. Παρὰ τὴν ἐποχὴν ἐπεκράτει χιονοθύελλα καὶ ἡ ὁρατότης ἦτο ἐλαχίστη.

Περὶ τὴν 09.30 τὸ πρῶτὸν ἐφάνη ἐκ νότου ἀτμόπλοιον πρὸς ἐπλευρὰ παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύθου.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐπετέθη καὶ ἔβαλε τρεῖς τορπίλλας, ἀπὸ ἀποστάσεως μίλις 400 μέτρων κατὰ τοῦ πλοίου. Δύο ἐξ αὐτῶν τὸ ἐπέτυχαν. Ὁ Λάσκος ἀναδύεται διὰ τὴν ἀποτελειώσῃ τὸ θῦμα του καὶ ἐξορμᾷ διὰ τοῦ πυροβόλου του κατὰ τοῦ ἡμιβυθισμένου πλοίου τὸ ὁποῖον προσεπάθει νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀκτὴν διὰ τὴν προσαράξῃ.

Πέντε βολαὶ τοῦ πυροβόλου τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ ἐματαίωσαν τὴν προσπάθειάν του καὶ ἐπέφεραν τὴν βύθισιν τοῦ πλοίου.

Τὸ πλοῖον ἦτο Ἰσπανικὸν 1500 τόννων περιπέου καὶ ἦτο ἔμφορτον μέχρι τῆς γραμμῆς ἀσφαλείας.

Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν δύο λέμβοι τοῦ Ἰσπανικοῦ περισυνέλεγον ναυαγούς.

Ἐπὶ τῆς λίαν ἀξιολόγου αὐτῆς περιπολίας ὁ ἀρχιεπιστολὸς τῶν ὑποβρυχίων Ἄγγλος ἀντιπλοίαρχος Baker εἰς τὴν ἐπίσημον ἔκθεσίν του, ἀφοῦ ἐκθειάζει τὸν Λάσκον καὶ τὸ πλήρωμα, συνεχίζει:

«Εἰς τὴν ἐπίμονον ἐνεργητικότητα, τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ κυβερνήτου ὀφείλεται τὸ ὅτι ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ εὐρίσκειται ἐν ὑψηροτάτῃ, καὶ καταλήγει: «Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης αὐτῆς περιπολίας ὁμιλοῦν ἀφ' ἑαυτῶν».

Ἐσχεδιάσθη καὶ ἐξετελέσθη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν μετὰ τοῦ μεγαλυτέρου πείσματος καὶ μὲ μέγιστον ἐπιθετικὸν πνεῦμα. Καὶ ἐτερμάτιζε διὰ τῶν ἐξῆς: «Τὸ προσωπικὸν τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ ἀπὸ τοῦ κυβερνήτου μέχρι τοῦ τελευταίου ναύτου ἔπραξαν ὅλοι τὸ καθήκον των, γενόμενοι ἄξιοι τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ὑπερηφανείας τοῦ ἔθνους».

Ὁ Ἄγγλος διοικητὴς τῶν ὑποβρυχίων τὴν ἐχαράκτηρισε ὡς «*Particularly gallant and successful*». Ἰδιαιτέρως γενναίαν καὶ ἐπιτυχεστάτην.

Δι' αὐτὴν τὴν δρᾶσιν εἶχε παρασημοφορηθῆ παρὰ τῶν Ἄγγλων ὁ Λάσκος.

Μετὰ τὴν πρώτην, τόσον ἐπιτυχῆ καὶ καρποφόρον περιπολίαν του εἰς τὸ Γόθειον καὶ τὴν Κύθον, ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἀπέπλευσε διὰ νέαν περιπολίαν τὴν 21ην Μαΐου.

Ὁ Λάσκος ἀρχικῶς ἐξετέλεσε δύο εἰδικὰς ἀποστολὰς ἀποβιβάσεως, εἰς ὠρισμένα σημεῖα τῶν ἀκτῶν βορείως τῆς Κύμης, πρακτόρων μὲ τὰ ὄπλα των.

Ἐν συνεχείᾳ, τὴν 29ην Μαΐου, περιεπόλει παρὰ τὴν Σκόπελον. Ἀτυχῶς τότε ἐπαρουσιάσθησαν προβλήματα εἰς τὰς μηχανὰς του. Ἠναγκάσθησαν νὰ χρησιμοποιῶν μόνον τὸ ψυγεῖον τῆς ἀριστερᾶς μηχανῆς.

Τὸ πρῶτὸν ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ εὐρίσκειτο εἰς τὸ στενὸν Σκιιάθου-Ἀκρας Σηπιάδος καὶ περιεπόλει ἐν καταδύσει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Τὸ ἀπόγευμα κατὰ τὰς 16.45 ἐφάνη ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ φάρου Λευτέρη ἀτμόπλοιον πὸν ἔπλεε πρὸς βορρᾶν.

Ὁ Λάσκος ἀρχίζει χειρισμοὺς διὰ νὰ εὐρεθῆ εἰς κατάλληλον θέσιν πρὸς ἐπίθεσιν καὶ εἰς τὰς 17.45 ἐκσφενδονίζει δύο τορπίλλας. Ἡ μία ἐκ τούτων διασταυρώνει καταφανῶς τὸν στόχον, ὁ ὁποῖος ἀντιληφθεὶς τὸν κίνδυνον στρέφει καὶ σπεύδει νὰ σωθῆ ἐλπίζων νὰ προσαρᾷξῃ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς ἹΑκρας Σηπιάδος.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἀναδύεται καὶ ἐξορμᾷ διὰ τοῦ πυροβόλου του κατὰ τοῦ πλοίου τοῦ ὁποῖον ἔφευγεν Ἰσπανικὴν σημαίαν, καὶ ἦτο ἐκτοπίσματος ἄνω τῶν 2000 τόννων.

Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ βάλλει 36 βλήμματα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 25 ἔπληξαν τὸ Ἰσπανικόν.

Μολοντί τοῦτο εἶχε καταστῆ πλέον ναύγιον, ὁ Λάσκος ἐν ἐπιφανείᾳ πάντοτε, ἔβαλε κατ' αὐτοῦ μίαν ἀκόμη τορπίλλην ἀπὸ ἀποστάσεως 300-400 μέτρων, διὰ νὰ τὸ καταστρέψῃ ὀλοσχερῶς.

Ἡ τορπίλλη προσέκρουσεν ἐπὶ τοῦ στόχου, δὲν ἐξερράγη ὁμως ἀλλὰ παρεξέκλινεν ἀριστερὰ καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀμμώδη ἀκτὴν.

Τὸ πλήρωμα τοῦ Ἰσπανικοῦ εἶχεν ἤδη ἐγκαταλείψει τὸ πλοῖον των, ἄχρηστον πλέον καὶ κατεστραμμένον, ὁ δὲ Ἰσπανὸς πλοίαρχός του μὲ 4 Ἑλληνας ναύτας του, περισυνελέγησαν παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑποβρυχίου καὶ ἠχμαλωτίσθησαν.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐσυνέχισε τὴν περιπολίαν του καὶ διήλθε τὸ στενὸν Σάμου-Ἰκαρίας καὶ τὴν Ἰνν Ἰουνίου ἔφθασε περιπολῶν ἔξω τοῦ Καρλόβασι.

Ἐντὸς τοῦ λιμένος ὁ Λάσκος ἐνετόπισεν Ἱταλικὸν φορτηγὸν ἐκτοπίσματος ἄνω τῶν 7.000 τόννων, τὸ ὁποῖον ἦτο παραβεβλημένον εἰς τὴν προβλήτα κατὰ τρόπον ὁμως ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος παρὰ μόνον μικρὸν μέρος τοῦ σκάφους.

Ὁ κυβερνήτης ἐπερίμενε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐπιτεθῆ καὶ τὴν ἐπερίμενε μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ συνέπεσεν εἴσπλους καὶ ἔκπλους μικροῦ Ἱταλικοῦ περιπολικοῦ καὶ ἡ ὥρα παρήρχετο χωρὶς ἐνδείξεις περὶ προσεχούς ἀπόπλου τοῦ μεγάλου φορτηγοῦ, μέχρις ὅτου τὸ σκότος ὑπεχρέωσε τὸν ΚΑΤΣΩΝΗΝ νὰ ἀπομακρυνθῆ πρὸς φόρτισιν τῶν συσσωρευτῶν του.

Τὴν ἐπομένην τὸ πρωτὶ εὐρίσκετο καὶ πάλιν ἔξω τοῦ Καρλόβασι, παραδοκῶν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τορπιλλίση τὸ φορτηγὸν μόλις θὰ ἀπέπλεε τοῦ λιμένος.

Ἐπειδὴ ὁμως τοῦτο ἐξηκολούθει νὰ μὴ ἐμφανίξῃ σημεῖα ἀπόπλου, ὁ Λά-

σκος ἀπεφάσισε, παρὰ τὴν δυσχέρειαν ποὺ ἐδημιούργει ἡ θέσις ἀγκυροβολίας τοῦ φορτηγοῦ, νὰ ριφοκινδυνεύσῃ καὶ νὰ τὸ προσβάλλῃ ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκετο.

Ἐκσφενδονίζει δύο τορπίλλας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἀτυχῶς λόγῳ κακῆς λειτουργίας τοῦ γυροσκοπίου τῆς, ἀπέκλυε καὶ ἐξερράγη εἰς τὸν λιμενοβραχίονα. Ἡ ἄλλη διήλθε μὲν διὰ τοῦ στομίου τῆς εἰσόδου καὶ ἐθεάθη ἡ τροχία τῆς νὰ προσεγγίξῃ τὸ Ἰταλικόν, ἀλλὰ δὲν ἐσημειώθη ἔκρηξις.

Κατόπιν τῆς νέας αὐτῆς κακῆς λειτουργίας τῶν τορπιλλῶν του, ὁ Λάσκος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν στόχον του καὶ νὰ ἀπομακρυνθῇ πρὸς τὴν Μικρασιατικὴν ἀκτὴν. Ἄλλως τε ἔλληγε καὶ ὁ χρόνος τῆς περιπολίας του.

Ὅταν ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν βάσιν του, εἰς τὴν Βηρυττὸν, τόσον ὁ Ἀγγλος διοικητὴς ὅσον καὶ ὁ Ἕλληνας, ὁ πλοίαρχος τότε Κώνστας, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τηρηθῆ ἑνήμεροι τῶν ἐπιθέσεων καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Λάσκου, ἀπηύθυναν πρὸς αὐτὸν θερμὰ συγχαρητήρια σήματα διὰ τὴν ἀποδοτικὴν ἐκτέλεσιν τῆς περιπολίας του μέχρι τέλους καὶ μάλιστα ὑπὸ τοιαύτας ἀντιξόους συνθήκας.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν Σοφοκλῆς Βενιζέλος, ποὺ εὐρίσκετο εἰς τὴν Βηρυττὸν δι' ἐπιθεώρησιν, ἐξέφρασε τὴν ἀπόλυτον εὐαρέσκειάν του εἰς τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν ἐπιθετικὸν πνεῦμα ποὺ ἐπέδειξαν.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπισημάνω καὶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας ὅτι καὶ κατὰ τὴν νέαν αὐτὴν περιπολίαν ἀπεδείχθη ὅτι εἰς τὸν Λάσκον, πάσης ἄλλης σκέψεως ἐκυρίαρχει ἡ ἔμμονή εἰς τὸν σκοπὸν.

Τὴν Ἑλληνικὴν χαρὰν διὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἰταλίας ἤλθαν ἀτυχῶς νὰ σκιάσουν δύο σκληραὶ ἀλλὰ ἔνδοξοι ἀπώλειαι.

Ἡ πρώτη ἔπληξε τὰ ὀλίγα ἀπομείναντα ἑλληνικὰ ὑποβρύχια. Ἐνα ἀπὸ αὐτά, ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ, μετὰ τὰς τελευταίας τόσον ἐπιτυχεῖς ἀποστολάς του, ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὴν Βηρυττὸν τὴν 5ην Σεπτεμβρίου. Ἐφενυγε διὰ τὴν τελευταίαν του περιπολίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο πεπρωμένον νὰ ἐπιστρέψῃ.

Κυβερνήτης του ἦτο πάντοτε ὁ ἀντιπλοίαρχος Λάσκος, ποὺ μαζὶ μὲ ἄλλους γενναίους ἔπεσεν ἡρωϊκῶς κατὰ τὴν καταβύθισιν τοῦ πλοίου του.

Δὲν ἀφῆκε φυσικὰ περιγραφὴν τοῦ τελευταίου του πλοῦ. Διεσώθη ὅμως εὐτυχῶς ὁ ἐκλεκτὸς ὑπαρχὸς του, ὁ τότε ὑποπλοίαρχος Ἡλίας Τσουκαλᾶς, ὁ μόνος ἐπιζήσας ἀξιωματικὸς τοῦ πλοίου, ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ὁποίου ἐπληροφορήθημεν τὰς λεπτομερεῖας τῆς τελευταίας περιπολίας καὶ τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ.

Ὅταν ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Βηρυττοῦ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ εἰκοσαήμερον περιπολίαν εἰς τὸ Β.Δ. Αἰγαῖον, συνήντησεν ἰσχυρὸν κυματισμὸν καὶ ἄνεμον ἐπακμάζοντα, δηλαδὴ ἀδξανόμενον εἰς ἔντασιν. Ὑπὸ αὐτὰς

τάς καιρικές συνθήκας τὸ γηραιὸν ὑποβρυχίον ἐπροχώρησε πρὸς τὸ στενὸν Κάσου-Κρήτης.

Ὅλιγον προηγουμένως μία σειρὰ βλαβῶν ἄρχισε νὰ σημειώνεται εἰς τὰ κουρασμένα του μηχανήματα. Μὲ ἀόκνους προσπαθείας τοῦ προσωπικοῦ ἐνετοπίστησαν καὶ ἐπεσκευάσθησαν αἱ βλάβαι, ἀλλ' ὁ ΑΡ ἠλεκτροκινητὴρ δὲν κατέστη δυνατόν νὰ διορθωθῇ.

Ὁ Λάσκος ἀπεφάσισε νὰ συνεχίσῃ μὲ κάθε θυσίαν τὴν περιπολίαν, ἔστω καὶ μὲ ἓνα μόνον κινητῆρα. Δὲν ἦτο πολὺ ὀρθόδοξος ἢ ἀπόφασίς του αὐτή, ἀλλὰ εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ ἐπιθετικοῦ του πνεύματος.

Ἡ περιπολία ἐσυνεχίζετο μὲ κάποιαν δυσθυμίαν τῶν ἐπιβαινόντων διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους βλάβας τοῦ ὕλικου καὶ ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἔπλεε χωλὸς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του.

Τὸ ἄγγελμα τῆς πτώσεως τῆς Ἰταλίας ἔδωσε μεγάλην χαρὰν εἰς τὸ ταλαιπωρημένον πλήρωμα, ὅταν τὸ ἔμαθαν τὴν 9ην Σεπτεμβρίου ἀπὸ τὸν ἀσύρματον, καὶ ἐπανηγύρισαν δεόντως.

Ὁ πλοῦς ἐσυνεχίζετο ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας καὶ τὸ πρωὶ τῆς 12 | 9 τὸ Ἑλληνικὸν ὑποβρυχίον ἀπεβίβασεν εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν ἀκτὴν τῆς Ἐυβοίας τὸν ἐπιβαίνοντα δι' εἰδικὴν ἀποστολὴν ἀντισυνταγματάρχην Φραδέλλον.

Εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῆς Σκόρου συνήντησαν δύο μικρὰ ἰστιοφόρα. Ἀπὸ αὐτὰ ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Θεσσαλονίκης ἐπρόκειτο νὰ ἀποπλεύσῃ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τὸ μεγάλο Γαλλικὸν μεταγωγικὸν ΣΙΜΦΡΑ, πὸν θὰ μετέφερε εἰς Πειραιᾶ Γερμανοὺς ἀδειούχους.

Ὁ Λάσκος ἀπεφάσισε νὰ φθάσῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὸ στενὸν Σκιάθου-Πηλίου ἐλπίζων νὰ συναντήσῃ τὸ ΣΙΜΦΡΑ.

Τὸ πρωὶ ὅμως τῆς 14ης | 9 ἐλήφθη διὰ τοῦ ἀσύρματος διαταγὴ μεταβάλλουσα τὸν τομέα τῆς περιπολίας τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ. Διετάσσεται νὰ πλεύσῃ βορείως τῆς Ἰκαρίας διὰ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἀποστολὴν γερμανικῶν ἐνισχύσεων εἰς τὴν Σάμον κατόπιν τῆς Ἰταλικῆς συνθηκολογήσεως.

Προτοῦ ἐγκαταλείψῃ τὸν τομέα του ἀντελήφθη καπνὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ὄλοι ἐνόμιζαν ὅτι ἦτο τὸ ΣΙΜΦΡΑ. Ἐτοιμάσθησαν οἱ τορπιλλοσωλῆνες καὶ ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐν πολεμικῇ ἐγέρσει ἐτράπη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ καπνοῦ.

Μολονότι λόγῳ τῆς πορείας πὸν ἠκολούθει τὸ ἐμφανισθὲν πλοῖον δὲν ἦτο δυνατὴ ἢ πλήρης ἐξακριβωσις τοῦ τύπου τούτου, ὁ Λάσκος πεπεισμένος ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ γαλλικοῦ, ἐπροχώρει ἐν ἐπιφανείᾳ, ὅταν αἴφνης τοῦτο ἐξέπεμψε σῆμα ἀναγνωρίσεως.

Ὁ κυβερνήτης ἀντελήφθη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πολεμικοῦ καὶ διέταξε ταχεῖαν κατάδυσιν.

Τὸ ἐχθρικὸν ἦτο γερμανικὴ κορβέττα, ἣ ὁποία μὲ τὴν ἀνθυποβρυχιακὴν συσκευὴν της, τὸ ΑΣΔΙΚ, εἶχεν ἐντοπίσει τὸν ΚΑΤΣΩΝΗΝ καὶ εἶχε ἤδη βάλει τὴν πρώτην δέσμη βομβῶν βυθοῦ ἐναντίον του.

Ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις ἐδονήθη ὀλόκληρον τὸ ὑποβρύχιον καὶ ἔτριξαν οἱ ἄρμοί του. Οἱ λαμπτήρες ἔσπασαν καὶ πυκνὸν σκότος ἠπλώθη παντοῦ. Τὸ πλοῖον ἔμεινεν εἰς τὸ βάθος του καὶ ἔθεσεν ἐν ἐνεργείᾳ τὸν βοηθητικὸν φωτισμὸν.

Εὐθὺς ἀμέσως ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐδέχθη τὴν δευτέραν καὶ ἀμέσως κατόπιεν τὴν τρίτην δέσμη βομβῶν. Αἱ ἐκρήξεις τούτων ἐπέφεραν σοβαρωτάτας βλάβας. Ἡ κἀθοδος τοῦ πυργίσκου ἄνοιξε καὶ ἔμεινεν ἐνσφηνωμένη, ἐνῶ ἡ θάλασσα μὲ ὀρμὴν κατέκλυζε τὸ πλοῖον. Αἱ πυξίδες ἀνετράπησαν. Τὸ σκάφος διέρρεε καὶ ἦτο ἀκυβέρνητον.

Εὐρίσκετο εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κυβερνήτης ἀντέδρασεν ἀμέσως καὶ διέταξε γενικὴν ἐκδίωξιν τῶν θαλασσερμάτων καὶ ἀνάδυσιν.

Τὸ πλοῖον ἀνῆλθε κανονικῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐπειδὴ αἱ ἐκρήξεις εἶχαν στομώσει τὴν θυρίδα, ἐχρησιμοποίησαν λαστὸν διὰ νὰ ἤμπορέσουν νὰ ἀνέβουν εἰς τὸν πυργίσκον ὁ κυβερνήτης, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἡ ὁμοχειρία τοῦ πυροβόλου.

Εἰς τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθει ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ καὶ πρὸ τοῦ πανισχύρου ἐχθροῦ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου εἶρεθή, δὲν θὰ ὑπελείπετο ἄλλο τι παρὰ νὰ παραδοθῆ. Ἀλλὰ ὁ Λάσκος καὶ τὸ πλήρωμά του δὲν ἦσαν ἀπὸ αὐτοὺς πρὸ παραδίδονται καὶ δὲν ἠθέλησαν ποτὲ νὰ μάθουν πῶς ὑποστέλλεται ἡ Σημαία.

Οἱ ἀτρόμητοι καὶ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἔσπευσαν εἰς τὸ πυροβόλον καὶ ἤρχισαν βάλλοντες κατὰ τῆς γερμανικῆς κορβέττας, ἐνῶ ὁ Σημαιοφόρος Λαμπρινούδης, ὁ ἐγγονὸς τοῦ ναύαρχου Παύλου Κουντουριώτη καὶ ὁ ὑποκελευστὴς Χαρίδης προσεπάθουν νὰ ἀπασχολήσουν τὸν ἐχθρὸν μὲ τὰ πολυβόλα των.

Οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν θάρρος. Ἀμέσως ὁμως ἤνοιξαν καταγιστικὸν πῦρ κατὰ τοῦ ὑποβρυχίου.

Ὅσοι εὐρίσκοντο εἰς τὸ κατὰστρωμα τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ σαρώνονται ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Πληγώνεται ὁ Χαρίδης, ὁ σημαιοφόρος Λαμπρινούδης πίπτει νεκρός, ἐνῶ ὁ σκοπευτὴς Στάμον τραυματίζεται θανασίμως.

Πίπτουν γενναίως οἱ ὑποπλοίαρχοι Μυκωνίου καὶ Τρουπάκης. Τοῦ ὑποκελευστοῦ Γκιόκα ἔχει κοπῆ τὸ πόδι. Σπεύδει νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον του ὁ ἴδιος ὁ κυβερνήτης καὶ τὸ πυροβόλον τὸ γεμίζει τώρα ὁ Λάσκος. Κάνει τὸν γεμιστήν. Καθὼς ὁμως ἦτο πανύψηλος καὶ δὲν ἐπροφυλάσσετο, δύο ἐχθρικά βλήματα τὸν

ρίπτουν και αὐτὸν νεκρὸν, ἐπάνω εἰς τὸ ἀγαπημένον του καρὰβι ποῦ και αὐτὸ διέρχεται τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ἀγωνίας του.

Ἡ εἰκὼν τοῦ χαλασμοῦ ἦτο πλήρης. Μερικοὶ ἀπὸ τὸ πλήρωμα εἶχαν πέσει εἰς τὴν θάλασσαν. Μαζὶ τους ἐχάθη και ὁ νεαρὸς ἐθελοντῆς Μητσιαλής «τὸ λάφυρο». Ὁ ὑπαρχος Τσουκαλᾶς ἦτο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πλοίου και ἐπειδὴ δὲν ἐλάμβανε πλέον διαταγὰς ἀπὸ τὴν γέφυραν προσεπάθησε και ἐπέτυχε νὰ κινήσῃ τὴν δεξιὰν μηχανήν.

Εἰς τὸ τέλος ὁμοῦς ὁ ἐχθρὸς ἐμβολίζει τὸ ὑποβύχιον. Ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ ἐκλονίσθη ὀλόκληρος και ἄρχισε νὰ κλίνη πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευράν.

Ὁ ὑπαρχος, ὁ Τσουκαλᾶς, ἔδωσε τότε τὴν μοιραίαν διαταγήν, τὴν ὁποίαν κάθε ἀξιωματικὸς ἀπεύχεται νὰ εὐρεθῆ ποτὲ εἰς τὴν τρομερὰν θέσιν νὰ τὴν δώσῃ. «Ἐγκατάλειψις πλοίου». Οἱ ὀλίγοι ἐναπομείναντες εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔσπευσαν νὰ ἐξέλθουν.

Μὲ ἐπίμονον και ἀπεγνωσμένην προσπάθειαν ὁ Τσουκαλᾶς, βοηθούμενος και ἀπὸ τὸν Ἄγγλον σύνδεσμον ὑποπλοίαρχον Horgan, ἐπέτυχε νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν κάθοδον τοῦ πυργίσκου ποῦ εἶχε φρακάρει, και νὰ ἐξέλθῃ μαζὶ μὲ αὐτὸν και τοὺς Ἀναστόπουλον και Στελάκην και νὰ πέσουν εἰς τὴν θάλασσαν, ὀλίγας μόνον στιγμὰς προτοῦ βυθισθῆ τὸ πλοῖον.

Μερικὰ δευτερόλεπτα ἐπέρασαν και ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ, βαλλόμενος διαρκῶς ἀλλὰ μὲ ὑφωμένην πάντοτε τὴν Σημαίαν, ἠνωρθώθη κατακορύφως και εὐθὺς ἀμέσως ἐξηφανίσθη ὑπερηφάνως εἰς τὸν ὕγρον του τάφου.

Συμπαρέσυρεν εἰς τὴν ὑστάτην του αὐτὴν κατάδυσιν τὸ ἱερόν του φορτίον. Τοὺς νεκροὺς τοῦ ἀντιπλοίαρχου Λάσκου και τῶν ἄλλων γενναίων ποῦ εἶχαν πέσει πιστοὶ προασπισταὶ τῆς τιμῆς τῆς Πατρίδος!

Τριάκοντα δύο νεκροί.

Κυβερνήτης, ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ και ναῦται.

Ὅσοι ἀπέμειναν ζῶντες ἀπὸ τὸν τραγικὸν χαμόν, δεκαπέντε ἐν ὄλῳ, περι-συνελέγησαν και συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι.

Ἐκ τῶν ἐπιζησάντων ὁ ὑπαρχος ὑποπλοίαρχος Τσουκαλᾶς και οἱ ὑπαξιωματικοὶ Τσίγκρος και Ἀντωνίου, λαμπρὰ ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς ἀλκῆς, κατώρθωσαν, κολυμβῶντες καρτερικῶς ἐπὶ 9 ὄλας ὥρας, νὰ φθάσουν εἰς τὴν ἀκτὴν Κάστρο τῆς Σκιάθου. Ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ δραματικὰς περιπετειὰς ἐπέτυχαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν διὰ νὰ συνεχίσουν μὲ ἀξιεπίανον ἐμμονὴν τὴν πολεμικὴν των προσπάθειαν ὑπὸ τὸ ἐμπνευσμένον παράδειγμα τοῦ ὑποπλοίαρχου Τσουκαλᾶ.

Ἐκ τῶν 7 ἀξιωματικῶν τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ ἐφρονεύθησαν οἱ 6. Ἐπέζησεν ὡς ἐκ θαύματος μόνον ὁ Τσουκαλᾶς.

Αὐτὴ ἢ τρομερὰ ἀναλογία, ἢ ἐκατόμβη ἤμπορῶ νὰ εἶπω, γίνεται κατανοητὴ ἐὰν ἀναφέρω τμῆμα ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν ποῦ ὑπέβαλε μετὰ 2 ἔτη ὁ διασωθεὶς καὶ αἰχμαλωτισθεὶς Ἄγγλος, Σύνδεσμος τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ, ὑποπλοίαρχος Horgan, καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς ὁποίας πρέπει νὰ παραθέσω.

Ὅτος σημειώνει ὅτι, παρὰ τὰ πολλαπλᾶ μειονεκτήματα τοῦ ἕλικου, τὸ ἠθικὸν τοῦ πληρώματος μέχρι τοῦ τελευταίου ἀνδρὸς ἦτο ἐπτερωμένον καὶ ὅλοι ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἐμπλακοῦν μὲ τὸν ἐχθρόν.

Ὁ Horgan εὐρισκόμενος κατὰ τὴν μάχην εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σκάφους, ἀναφέρει τὰς ἐντυπώσεις του διὰ τὰς μεγάλας ζημίας τὰς ὁποίας ὑπέστη τὸ πλοῖον ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῆς γερμανικῆς κορβέττας καὶ τὰς φοβερὰς συνθήκας, ποῦ ἐδημιουργήθησαν ἀπὸ τὰς βόμβας, τὸν ἐμβολισμόν καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ. Τονίζει ὅμως τὴν ἀπόλυτον πειθαρχίαν, ἣτις, παρ' ὅλα αὐτὰ ἐπεκράτησε καὶ μετὰ τὸν φόνον τοῦ κυβερνήτου χάρις εἰς τὴν ἠγεσίαν τοῦ ὑπάρχου Τσουκαλά, διὰ τὸ θάρρος, τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν ψυχραιμίαν τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται μὲ τιμητικώτατον ἀληθῶς τρόπον.

Ὅταν ὁ ὑποπλοίαρχος Horgan περισυνελέγη ἀπὸ τὴν γερμανικὴν κορβέτταν, ὑπεβλήθη εἰς ἀνάκρισιν ἀπὸ τὸν κυβερνήτην τῆς καὶ τὸν ὑπαρχον ὁ ὁποῖος μάλιστα ἦτο τραυματισμένος. Οἱ δύο Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ ἐξεφράσθησαν μὲ μεγάλην ἐκτίμησιν διὰ τὴν μάχην, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβε τὸ ἑλληνικὸν ὑποβρύχιον καὶ ἀπέδωσαν φόρον τιμῆς εἰς τὰς ἠγετικὰς ἰκανότητας καὶ τὸ θάρρος τοῦ κυβερνήτου. Ἀνέφεραν ἐπίσης οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸν Horgan ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ βλήματα τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ εἶχεν ἀχρηστεύσει τὸ πρυμναῖον πυροβόλον τῆς κορβέττας, εἶχε φονεύσει ἕναν ἄνδρα καὶ τραυματίσει πλείστον ἄλλους. Ἐκλείει δὲ τὴν ἀναφορὰν του αὐτὴν ὁ ὑποπλοίαρχος Horgan μὲ τὰ ἐξῆς:

«Θεορῶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὑποβρυχίου ΚΑΤΣΩΝΗΣ μετὰ τοῦ κυβερνήτου, τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ὡς τὴν μεγαλυτέραν ἀπώλειαν τὴν ὁποίαν ὑπέστη τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν.

Ὁ κυβερνήτης Βασίλειος Λάσκος ἔπεσεν ὅπως ἐπεθύμει, πολεμῶν ἐναντίον τῶν ἐπιδρομῶν τῆς λατρευτῆς του πατρίδος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βραχείας ὑπηρεσίας μου ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἐσχημάτισα ὑψίστην ἐκτίμησιν διὰ τὴν ἰκανότητα τῆς ἠγεσίας του καὶ τὴν ἀνωτερότητά του. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἄνδρες μὲ ἔκαμαν νὰ αἰσθάνωμαι τελειῶς ὡς εὐρισκόμενος μεταξὺ ἰδικῶν μου καὶ μοῦ ἦσαν πολύτιμοι βοηθοί. Ἡ μόνη μου λύπη εἶναι ὅτι εἶχα μίαν τόσην βραχείαν γνωριμίαν μετ' αὐτῶν.

Μετὰ δυσκολίας δύναμαι νὰ ἐνθυμηθῶ τοὺς Ἀξιωματικοὺς κατ' ὄνομα, ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου (Λαμπρινοῦδη) καὶ τοῦ Παύ-

λου (Τρουπάκη) ἔχασα ὄχι μόνον συναδέλφους ἀξιωματικούς ἀλλὰ καὶ προσωπικὸς φίλους».

Οἱ Ἕλληνοι ναύαρχοι ἀπηύθυναν εἰς τὸν Ἕλληνα Ἀρχηγὸν Στόλου τοὺς καλλιτέρους αἴνους καὶ τοὺς θερμοτέρους χαρακτηρισμοὺς διὰ τὸν Λάσκον καὶ τὸ πλήρωμα.

Καὶ θὰ προσθέσω τὸ ἐξαιρετικὸν σῆμα τοῦ Βρετανικοῦ Ναυαρχείου πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργεῖον Ναυτικῶν διὰ τὴν σχεδὸν σύγχρονον ἀπώλειαν τῆς ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ καὶ τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ.

«Ἡ σκληρὰ ἀπώλεια, ἣν τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν ὑπέστη ἐκ τῆς βυθίσεως τῆς ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ καὶ τοῦ ὑποβρυχίου ΚΑΤΣΩΝΗΣ, μᾶς ἐλύπησε βαθύτατα. Ἀμφότερα τὰ πλοῖα ταῦτα ἔχουν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των διακεκριμένας ὑπηρεσίας ὑπὲρ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος καὶ αἱ ἐπιτυχίαι των ἀνακλοῦν ὑψίστην τιμὴν εἰς τοὺς κυβερνήτας καὶ τὰ πληρώματά των, καθὼς καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πολεμικὸν Ναυτικόν».

Αὐτὰς τὰς χρυσᾶς σελίδας ἔγραψε ὁ ΚΑΤΣΩΝΗΣ μὲ τὴν δρᾶσιν του εἰς τὸ Πολεμικὸν Ναυτικόν.

Μὲ τὴν ἀφήγησιν τῆς ἀπωλείας τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ κλείνει ὁ κύκλος τῶν ὁμιλιῶν μου διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν ὑποβρυχίων μας εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν.

Σᾶς περιέγραφα πῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπολέμουν ἀσταμάτητα οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ.

Ἐλπίζω ὅτι ἐσχηματίσατε μίαν γενικὴν ἰδέαν τῶν σκληρῶν καὶ ἀενάων ἀγῶνων των.

Ὅφειλω νὰ ἐξάρω τὸ μέγεθος τῶν κόπων τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ποὺ ἠγωνίζοντο ἐπὶ ἔτη μακρὰν ἀπὸ τὴν Πατρίδα των, μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους των, χωρὶς καμμίαν ἐπαφὴν μὲ τὰς οἰκογενεῖας των, μὲ τοὺς γονεῖς των, τὰς συζύγους των, τὰ παιδιὰ των, τοὺς φίλους των.

Διεξῆγον τὸν ὑπέρτατον ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν.

Ταῦτα πάντα πιστεύω ὅτι ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους νὰ μὴ λησμονοῦν.

Ἐδχαριστῶ